

Cümə axşamı, 24 oktyabr 1918-ci il, nömrə 21

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 17 məhərrəmülhəram sənə 1337. 24 təşrini-əvvəl sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Kolyubakinskaya küçədə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə: 6-91. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 35, başqa şəhərlərdə 42 rublədir.

Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiati: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELANI-RƏSMİ

Bilümunum [ümumiyyətlə] Bakı və ətrafı əhalisinə:

1. Qadın və erkək, böyük və kiçik, hər hansı milliyət, din, sinif və təbəədən olursa olsun, Bakı və həvalisi [ətrafı] sakini bilcümlə əhali: kəndi ev və məhəllələri heyəti-idarə və ixtiyariyyəyəsindən [idarə və ixtiyar heyətindən] namlarına mühərrər [adlarına yazılmış], isim, pədar [ata] ismi, məmləkət, məhəllə və soqaq [küçə], xanə nömrəsi, yaş, əşkal və əlaməti-fariqə [görünüş və fərqləndirici əlamət], sənət və ya məmuriyyət və sair xüsusi-mətlubəyi [tələb olunan xüsusi] göstərən “hüviyyət [şəxsiyyət] vərəqə”sindən birer dənə edinməyə [hərə bir ədəd əldə etməyə] məcburdurlar.

2. Tarixi-elandan iyirmi gün sonra çarşı, bazar, soqaq və evlərdə surəti-məxsusədə [xüsusi surətdə] sıx-sıx yapılaçaq yoxlamalarda kəndi hüviyyət vərəqəsini ibraz [təqdim] edəmməyən

hər kəs cəza görəcək və şübhəli ədd [hesab] edilərək daxili-məmləkətə [ölkənin içlərinə] sövq olunacaqlardır.

3. Hüviyyət vərəqəsi olmayan şəxsin dəvairi-rəsmiyyəcə [rəsmi qurumlarda] heç bir işi görülməyəcəyi kimi, bey'ü-şəra [alqı-satqı], əqdi-icar [kirayə müqaviləsi] və sairə kimi işlərdə hüquqi-mədəniyyədən saqit [mədəni hüquqları əlindən alınmış] ədd ediləcək [sayılacaq] və hər hansı bir yerə səyahətində kəndisinə heç bir surətlə səyahət vərəqəsi verilməyəcəkdir.

4. Hüviyyət vərəqəsi olmayanları; ev, mağaza, otel, yazıxana, ticarətxana, fabrika və dəvairi-rəsmiyyəyə qəbul edənlər, şübhəli əşxası [şəxsləri] hökumətin nəzəri-təftişindən saxlamış ədd edilərək və müxalifi-qanun hərəkətlərindən naşi [qanuna müxalif hərəkətlərinə görə] şədiddən [şiddətli] cəza görəcəklərdir.

5. Tarixi-elandan iyirmi gün sonra hüviyyət vərəqəsini ibraz edəmməyən hər kəsi zabitə [asayiş keşikçiləri] tövqif

və əxbara [həbs etməyə və xəbər verməyə] məcburdur.

6. İşbu əmr, tarixi-elanından etibarən Bakıda müntəşir [nəşr olunan] bil-ümum qəzetəlcə bir həftə müddətlə mütəmadiyyə nəşr olunacaqdır.

*Polis Müfəttişi-ümumisi
Bəhaəddin*

ELAN

BAKI ZİRAƏT VƏ DÖVLƏT ƏMLAKI İDARƏSİNDƏN

Qusarçay, Xudat, Ləcət, Yalama və Samur mövqifləri [stansiyaları], habelə işbu mövqiflərə yavuş dövlət meşələrində naməlum zəvata [şəxslərə] məxsus olmaq üzrə külli miqdarda hazırlanmış odun mövcuddur.

Odun sahiblərinə təklif olunur ki, təşrini-saninin [noyabrın] 5-ə kimi bu barədə məlumat versinlər. Məlumatı təhrirən [yazılı surətdə] Bakı Ziraət İdarəsinə verməlidir. Məlumat ilə bərabər oduna sahib olmağı isbat edəcək vəsiqələr də pişnihad [təqdim] ediləməlidir.

Təşrini-saninin 5-ə kimi məlumat verməyənlər mallarından məhrum olacaqlar. Odunlar xəzinə nəfinə [xeyrinə] zəbt olunacaqdır.

*Azərbaycan Meşələri müdiri
vəzifəsini ifaya müvəzzəf [icra edən]:
Nəcəf bəy Vəzirov
Bakı Ziraət İdarəsinin müvəqqəti
naziri vəzifəsini ifaya müvəzzəf:
Şpitalski*

ELAN

Azərbaycan əhalisindən gərəksə Bakı və gərək Gəncə vilayətindən on doqquz, iyirmi, iyirmi bir, iyirmi iki, iyirmi üç, iyirmi dörd yaşında olan cavanlardan qunduraçı [çəkməçi], bərbər, dərzi, mühəndis, konduktor, gəmiçi, betonçu, maranqoz [xarrat], dülgər və daha sair sənət sahibi olanlar Bakıdakı qitəyə [hərbi hissəyə] veriləcəkdirlər. Həman [dərhal] Bakı şöbəsinə müraciətlə qeydlərini yapırsınlar. İyirmi beş, iyirmi altı, iyirmi yeddi, iyirmi səkkiz, iyirmi doqquz, otuz yaşlarındakı cavanlardan işbu sənətlərə aşına olub da könüllü olaraq əsgər olmaq istərlərsə, onlar da əxzi-əsgər dairəsinə [hərbi xidmətə çağırış qurumuna] pasportları ilə müraciət və qeyd olunsunlar. Bu iş təşrini-əvvəlin [oktyabrın] otu-zunda qurtarılacağından isticəl olunmaq [tələsmək] gərəkdir.

21 təşrin fi sənə 34

ELAN

ƏRAZİ NƏZARƏTİNDƏN

Ərazi naziri müstədini [ərizəçini] qəbul edir şənbə və səşənbə [çərşənbə axşamı] günləri saat 12-dən 2-yə kimi.

Azərbaycan Meşələri naziri qəbul edir, hər gün saat 12-dən 2-yə kimi.

Bakı quberniya Ərazi və Dövlət Əmlakı İdarəsi müdiri qəbul edir saat 12-dən 2-yə kimi.

Qəbul edilmək arzusunda olanlar hər gün saat 10-dan 12-yə kimi növbətçi məmura özlərini yazdırmalıdır: Ərazi Nəzarəti dəftərxanasında hər gün saat 11-dən 1-ə kimi. Ərizə qəbul olunub məlumat verilir.

705

ELAN

Sinni-mükəlləfiyyətə [mükəlləfiyyət yaşına] daxil olmuş 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900 təvəllüdündə bulunan cavanlardan əksərisinin mollalarda mövcud can dəftərlərində adları yoxdur. Bu səbəblə, bu cavanlar da əsgər düşmədim və yaxud da məni çağırmadılar deyə şöbəyə müraciət etməyirlər.

On doqquzdan iyirmi dörd yaşına qədər bütün cavanlar (gərək çağırılsın və gərək çağırılmasın) təsrini-əvvəlin [oktyabrın] nəhayətinə qədər Əxzi-əsgər [hərbi qulluğa çağırış] şöbəsinə müraciət edərək kəndini qeyd etdirməyə məcburdurlar.

Təsrini-əvvəlin [oktyabrın] nəhayətinə qədər kəndilərini qeyd etdirməyən cavanların xaini-vətən [vətən xaini] ədd [hesab] edilərək haqlarında fərari müamiləsi tətbiq ediləcəyi elan olunur.

23-10-34

*İslam Ordusu**Əxzi-əsgər Rəyasəti*

ELAN

İslam Ordusu Komandanlığının məlumat və vəsiqəsi olmadıqca, heç bir möhürçü rəsmi möhür həkk etməyə səlahiyyətdar [səlahiyyət sahibi] deyildir. Əks halda qanunun ən ağır cəzası ilə təcziyə edilir [cəzalandırılır].

23-10-34

Mərkəz Komandanlığı

HÖKUMƏT QƏRARDADI

Ədliyyə Nəzarəti [Nazirliyi] əmri 18 oktyabr 1918, Bakı

- Gəncə nahiyə məhkəməsinin müddəi-ümumisi [ittihamçısı] Sergey Nikolayeviç Nikolayev və Bakı nahiyə məhkəməsinin üzvü Vladimir Aleksandroviç Nazarov oktyabr ayının 1-indən vəzifələrindən və bu xidmətdən həmişəlik kənar edirlər.

- Xidmətində saxlanan Tiflis nahiyə məhkəməsi üzvü Vladislav Adolfoviç Visort, Bakı məhkəmə şöbəsinə məhkəmə müdiri müavinliyinə və mülkiyyə işlərinə baxmaqdan ötürü Bakı 3-üncü məhkəməsi müdiri təyin edilir.

- Bakı nahiyə məhkəməsinin müddəi-ümumi [ittihamçı] müavini Pavel Mitrofanoviç Krasnokutski, 24 iyun 1918 sənəsi hökumət qərarına müvafiq, vəzifəsindən və xidmətindən həmişəlik kənar edilir.

- Bakı nahiyə məhkəməsinə məh-

kəmə xidməti üçün namizəd olan İsmayıl bəy Soltanov Ədliyyə Nəzarətinə [Nazirliyinə] təyin edilir.

Ədliyyə naziri: T. Makinski

Əmr nömrə 93

Səhiyyə və Nafiə Nəzarətində [Səhiyyə və Sosial Təminat Nazirliyində]

Bakı quberniyası Göyçay nahiyəsi Kürdəmir hissəsinin feldşeri Skarjetovski, 1918 sənəsi oktyabr ayının 1-indən Zərdab hissəsinə təyin edilir.

30 sentyabr 1918

Səhiyyə və Nafiə naziri Rəfibəyov

ORDU QƏRARGAHINDAN TƏBLİĞİ-RƏSMİ

Dərbənd cəbhəsində 21.10.34-də süvarilərimiz Qayakənd istiqamətində ilərilənmişdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Gürcüstan Teleqraf Acentəliyinin oktyabrın 18-ində aldığı teleqraflar

Berlin - Qərb cəbhəsindən xəbər verilir ki, Brügge ilə Lis arasında düşmənin dəfələrlə etdiyi hücumları dəf edilmişdir. Kortreyk cənub-qərbində, Maas çayının şərq sahilində axırıncı müharibələrdən sonra müvəqqəti da-

yanmış olan düşmən dəstələri Kortreyk şimal-şərqində bizim əsgərlərimiz tərəfindən geri atılmışdır. Düşmən nəhrdən keçmək istəmişsə də, müvəffəq ola bilməmişdir. Lill və Duedən şərqə tərəf Le-Kato və Uaza arasında olan Ask - Tamplev - Flin - Market xəttində düşmən təqibat yapmaqdadır. Le-Kato cənub-şərqində düşmənin güclü hücumları davam etməkdədir. Bazuel yanında düşmən meşəyə soxulmuşdur. Cəbhənin qeyri yerlərində düşmən hücumları böyük tələfat ilə dəf edilmişdir. Bazuel hücum ilə işğal edilmişdir.

Berlin - Axsam alınan xəbərlərdə deyilir ki, Flandriyada Le-Kato və Uaza arasındakı müharibə meydanında bütün gün sakitliklə keçmişdir. Laon şimalında ingilis hücumları müvəffəqiyyətsiz qalmışdır. Busyer şimal-şərqində düşmən dəstələri sağ sahilə möhkəmlənmişlərdir. Maasda təzə bir şey olmamışdır.

İstanbul - Cəbhələrdə təbəddülat yoxdur.

Vyana - İtaliya müharibə meydanından verilən xəbərlərə görə, cəbhənin bir çox yerlərində güclü surətdə kəşfiyyət əməliyyatı vəqə olmaqdadır.

- Balkan müharibə meydanından bildirilir ki, Qərbi Morava yaxınlığındakı təzə mövqələrdə Müttəfiq əsgərləri düşmənlə təzədən müsadiməyə [çarpışmaya] başlamışlardır. Aleksinaç şimalında serb dəstələri dəf edilmişlərdir. Şərqə tərəf vəqə olan hücumlarda bir çox əsirlər alınmışdır.

Moskva - Mərkəzi Komitənin Mətbuat bürosu xəbər verir ki, qərb cəbhəsində Müttəfiqlərin hücumu davam etməkdədir. Almanlar Ostende, Rube, Due və Lill şəhərlərini təxliyə etmişlərdir. İngilis əsgərləri Ostendəyə daxil olub, fransızlar isə Tiqilkur şəhərini işğal etmişlərdir. Amerika əsgərləri Lis ilə Uaza arasında möhkəmlənmişlərdir. Müharibələr təzələnmişdir.

- Cənub cəbhəsindən - Albaniyada serblər Qərbi Moravaya qədər soxulmuşlardır. Müttəfiq dövlət əsgərləri Niş şimalında hərəkətdə bulunub 32 top ilə əsirlər alınmışdır.

Berlin - Oktyabrın 20-sində qərb cəbhəsindən xəbər verirlər ki, Flandriyada təxliyə hərəkəti başlanıb. Brügge və Tielt-Kortreyki boşaltdıqdan sonra təzə mövqelər tutmuşuq. Təxliyə zamanında qabaq dəstələr arasında şiddətli müsadimələr olmuşdur. Axşama yaxın düşmən Sluis cənub-şərqində Beqlə yanında Belçika-Holland sərhədində dayanmışdır. Maldegemdən qərbə və Kortreyk şimal-şərqində düşmən Kortreyk cənubunda meşəyə soxulmuşdur. Düşmən Kortreyk - Turne şosesinə çatıb, Duenin hər iki tərəfindən təqibatda bulunmaqla, Orşi - Muşen şərqə xəttinə qədər çatmışdır. Le-Kato ilə Uaza arasında dünən müharibələrə fasilə verilmişdir. Sambra-Uaza kanalı ilə Uazadakı təzə xəttimizdə düşmən ilə müsadimələr [çarpışmalar] vəqə olmaqdadır. Ser və Suş tərəfdə bütün gün düşmən güclü hücumlarda bulunmuşdur. Bu

hücumlar Sakson əsgərləri tərəfindən əks hücumla dəf edilmişdir. Kresidən cənuba Laon - Marl şosesi yanında böyük qüvvələrlə hücum etməkdə olan düşmən əsgərləri Suasondakı mövqelərimizdən bəzilərini zəbt etmişsə də, şiddətli müharibələrdən sonra dəf edilmişdir. Düşmən En nəhrinin şimali sahilində güclü top atəşi ilə bizim mövqemizi Sen-Jermenmondan şərqə tərəf sıxışdırmağa müvəffəq olmuşdur. En cəbhəsində Attini ilə Olizi arasında düşmənin müharibə hərəkəti şiddətlənmişdir.

Berlin - Axşam alınan xəbərlər. Kortreyk şərqində düşmən hücumu davam etməkdədir. Solesm və Le-Katonun hər iki tərəfində şiddətli müharibələr vəqə olmaqdadır. Geniş dairədə olan düşmən hücumları dəf edilmişdir. Serdə müvəffəqiyyətli müharibələr olmaqdadır. Busyerdən şərqə tərəf Qərbi Endə vəqə təpələrdə düşmən hücumları dəf edilmişdir.

Berlin - Busyerin hər iki tərəfində təzələnən hücumlardan sonra düşmən Şərqi En sahilində möhkəmlənmişdir. 99-cu piyada alayının generalı Puttkamer düşməni dayandırmağa müvəffəq olmuşdur. Olizi-Qrandpre arasında Vandidən şərqə tərəf vəqə hündürlüklərdə təzələnmiş olan düşmən hücumları öz xətləri qarşısında Holşteyn alayı və nişançı əsgərləri tərəfindən dəf edilmişdir. Maas nəhrinin hər iki kənarında təxrib edici atəş ilə müharibələr vəqə olmuşdur.

Paris - Oktyabrın 20-sində verilən

xəbərlərdə deyilir ki, əhvalın müsaid olmasına baxmayaraq, fransız əsgərləri Uza ilə Ser arasında öz mövqelərini genişləndirmişlərdir. Verneyl şərqində fransız əsgərləri Şantruva nəhrini keçib Konde-sur-Syuipp qərbindəki təpələrdə möhkəmlənmişlərdir. Düşmənin şiddətli əks-hücumlarına baxmayaraq, fransız əsgərləri öz mövqelərini əldən verməmişlərdir. Busyer şərqində fransız əsgərləri Perri kəndinə çatıb, Landep və Valez dairəsində iləri hərəkət etməklə 20 top almışlardır.

Trablusqərb və Benqazidə türklər

“Norddöyçe alqemayne zeytung” qəzetəsinə nəzərən, “N. R. K.” qəzetəsinin Balkan müxabiri [müxbiri] türklərin Trablusqərbdə müstəhkəm [möhkəmləndirilmiş] limanlar əldə etməklə nəticələnən müvəffəqiyyətlərindən və Xüms, Ləbdə, Benqazi və Dernadan ibarət bulunan bu limanların Sənusilər tərəfindən işğal edilmiş olduğundan bəhslə deyir ki: “Türklər üçün Trablus daxilində toplarla, xəstəxanalarla minlərcə əsgərdən mürəkkəb bir qüvvət təşkil etməyə nə surətlə imkan hasil olduğu bir sirr olaraq qalacaqdır. Bundan üç ay əvvəl Prins Osman Fuad əfəndi Trablusa çıxmış və əhali tərəfindən məhəbbətlə qarşılanmışdır. Osman Fuad əfəndi ülumi-əsgəriyyə və siyasiyyəni [hərbi və siyasi elmləri] Almaniyada təhsil etmişdir. Məzkur limanlar 6 təmmuzdan [iyuldan] bəri mütəmadiyən [ardıcılı] bombardman edilməkdədir. Təhtəlbəhr [sualtı] fəa-

liyyəti nəticəsində iki aydan bəri dənizdən münaqəlat [nəqliyyat] və müxəbərət [xəbərləşmə] imkanı bulunmadığından, italyanlar telsiz teleqrafla müxabirə etməkdədirlər [xəbərləşməkdədirlər].”

Hindlilərin teleqrafı

Berlindən - Hindistan milliyyətprəvərlərinin Avropadakı mərkəz komitəsi Xidivi-Misir [Misir valisi] Abbas Hilmi paşaya bərvəchi-ati [aşağıdakı] teleqrafnaməni göndərmişdir:

“Təqdim edilən şu ərizəmizlə, İngiltərənin cəbr və təzyiqinə məruz qalmış olan və Misirin məşru [qanuni] və müəzzəm [böyük, əzəmətli] rəisi bulunan zati-fəximanələrindən [uca şəxsinizdən] alman torpağında salamlarımızın qəbul buyurulmasını təmənni edəriz. Hal-hazırda milliyyət düsturu və millətlərin ingilis ribqeyi-əsəretindən [əsəret kəməndindən] təxlişi [xilas] üçün mücadilə etməkdə olan hindlilər, Misir əhalisinin iztirab və alamından [əzablarından] dolayı son dərəcə mütəəssir bulunmaqdadırlar. İttifaqi-Mürəbbenin [Dördlər İttifaqının] qələbə və müzəffəriyyəti sayəsində misirlilərin, irlandiyalıların və hindlilərin hürriyyəti-milliyələrini [milli azadlıqlarını] istehsal edəcəklərinə [qazancaqlarına] layəətəzəzəl [sarsılmaz] əminiyət [əminlik] və etimadımız vardır.

Berlində türkcə

Berlin Darülfünunu [Universiteti] Şarlot Lorens namında bir madmazələ

türkcə imtahanındakı müvəffəqiyyəti
üzərinə fəlsəfə doktoru ünvanını ver-
mişdir.

*“Azərbaycan”ın təfriqəsi 5
Zəfər yolunda
Ənvər paşa həzrətlərinə!*

**Mehmed Əmin bəy
Ordunun dastanı**

Çanaqqala qəhrəmanlarına

O nəsliz ki, qəhrəmanlıq meydanları
Yenə bu gün dörd rüzgara bizi sorar;
Ərzin bütün şərəfləri və şanları
Başlarımız kimi böyük başlar arar.

İrəliyə! Türkün alını
Yalnız rəbbə səcdə edər.
Onun əsil, hürr vicdanı
Taxtda xaqan görmək istər.

Bizlər rəbbin ən sevgili millətiyiz;
Göyə baxan diyarların ümidiyiz.
Uca dağlar, yalçın daşlar
Bizim altun ordumuza əyləcək.
Zalım qəlblər, məğrur başlar
Bizim dəmir pəncəmişlə əziləcək.
Bizə görə, Allah üçün gedilən yol,
Millət üçün hayqıran səs müəzzəzdir.
Şu mübarək vətən üçün savaşan qol,
Hüquq üçün tökülən qan
müqəddəsdir.

Haydın, yenə qəhrəmanlıq günü gəldi,
Bu dəqiqə – zəfərlərin bir saati.
Təkbirlərlə, türkülərlə
Bir səmavi qəzəb kimi hücum edin!
Bombalarla, süngülərlə

Xainləri birə qədər həp gəbərdin!
Bizi o gün bəkləyir ki, şairlərə
Altun sazla şahnamələr hayqırtdırar.
Əllərində çələnglərlə bakirlərə
Şan və şərəf türküləri çağırtdırar.
İrəliyə! Türkün alını
Yalnız rəbbə səcdə edər.
Onun əsil, hürr vicdanı
Taxtda xaqan görmək istər.

İrəliyə! Göy, yer, dəniz
Basqınlarla inildəsin!
Bizim erkək səslərimiz
Hər siperdə “Vur! Kəs!” desin.

* * *

İştə, görün! Hər meydanda qanlı,
tökük bir çox silah;
Burda bir çox başlar əzik.
Orda bir çox qollar qırıq, şurda bir çox
gövdə, kəmik.
Hər tərəfdə qan, kül, duman; hər
tərəfdə min səs, min ah!..
Burada bütün siyah geymiş ovalarda,
qorularda
Şən yuvalar xarab olmuş, dağlar, daşlar
yas tutuyor.
Ərquvani torpaqlarda, havalarda və
sularda
Canlı-cansız hər şey susmuş, yalnız
ölüm uğulduyor.
Şu saatda dan yerindən doğan günəş
dörd bucaqda
Yüz min qanlı cənazənin üzərinə
parlamaqda.

Ağdənizin dalğaları
Yaşıl, qırçıl sahillərə ölümləri sürüməkdə.
Şəhərləri, səhraları
Bir çox qara xəbərlərlə müsibətlər
bürüməkdə.
Yarım milyard əhalinin yaşadığı beş
yüz bəldə

O məscidlər, kəlisələr, paqodlarla həp
matəmdə!..
Şübhə yox ki bu ölümlər artıq Qərbdən
uzaqdalar,
Həpsi al qan içindələr.
Artıq hirs, kin, qürur, tamah
duyammayan bu gövdələr
Gəbətilmiş birər vəhşi sırtlan kimi
yatmaq dalar.
Bu atəşsiz, səfil qəlblər artıq gözəl
Parislərin
Çılpaq, səfeh qızlarıyla Roma ömrü
sürməyəcək.
Bu günəşsiz, sönük gözlər artıq böyük
Taymislərin
Bir ərimiş altun kimi axışını
görməyəcək.
Varsın, hər leş, qarğaların hayqırdığı
bu ellərdə,
Çaqqallara yuva olan daşlıqlarda, sarp
bellərdə
Ziyarətsiz və duasız
Kirli, qanlı bir paçavra taleyilə torpaq
olsun.
Burda hər bir qəbrə yalnız
Acı Batı rüzgarının ıslıq çalan
səsi dolsun.
Zira bunlar hürriyyətə, ədalətə
düşməndilər,
Vətənlərə, millətlərə qanlı məzar
qazandılar.
Bu cəng, türkün zalımlarla gördüyü bir
hesabıdır,
Silahıyla əsarətə,
Qəzəbiylə intiqama, namusuyla
həqarətə,
Zəfəriylə hirsə, kinə verdiyi bir
cavabıdır.
Bu gün burda tük ürpərtən şu acıqlı
lövhələrdən
Bizim əziz yurdumuzu çiğnədən
utansınlar.

Əsarətin zəncirinə əydirəcək baş
arayan,
O hərəslər bu qövmün də varlığına
inansınlar.
Əvət, əlli əsrlik bir ömrü olan türklərin də
Qaç kərə fəth etdikləri şu dünyanın
üzərində
Bir vətəni, bir xaqanı,
Bir tarixi, səltənəti, bir şərəfi, hüququ var.
Bir diləyi, bir imanını
Və bunlara can verəcək milyonlarca
çocuğu var.
Böyük Turan dühasını parladacaq yeni
dünya,
Bu gün bizim alınımızı oxşayan bir milli
röya!
Şu Osmanın sancağı ki, bayraqların
gözəlidir,
Ay-ulduzu şanıımızın,
Qızıl rəngi fəth və zəfər üçün axan
qanıımızın,
Yanıqları eşqimizlə əzmimizin timsalidir.
O, yeddi yüz ildən bəri Avropada,
Afrikada
Və Asyada qorxu, hörmət dağıdaraq
savaşırdı.
Qütblərin ətəyində, sıcaq xətti-istivada
Ağ köpüklü ümmanlarda şərəflərlə
dolaşmışdı.
Fəqət yarın onun hüma qanadının
kölgələri
Əzanların ağladığı bütün məzlum
ölkələri
Atəşi gül sabahlarla
Səadətlər gətirici əllər kimi oxşayacaq.
Qurtarıcı silahlarla
Bu talesiz ellərdə də hür millətlər
yaşayacaq.
Artıq Şərqi üfüqləri altındakı hər
diyarın
Tacı, taxtı, səadəti, hər bir şeyi
şərqlilərin!..

RUŞƏN ƏSRƏF BƏY

Əsrlərdən bəri biri-birindən uzaq düşmüş bir nənənin övladı olan Osmanlı türkləri ilə Azəri türkləri, həmd olsun, bu gün pək uzun sürən bir ayrılığın pəncəsindən yaxanı qurtardılar. İki qardaşın sevincini görən və duyan al bayraq, bunların başları üzərində dalğalanıb, çırpınmasıyla bu bayrama yoldaş olduğunu söyləməkdədir. Bu gün minarələrin səsi qulaqlara daha açıq gəlməkdə, toplarının üstündə parçalanıb da sevdiyi yurdunu öyləcə düşməne təslim eyləyən mərd xanların mərd ruhu, buludların arasından bizdən pək məmnun qaldığını bizə sevinərək anlatmaqdadır. Allahın sevgili qulları bulunan babalarımızın ruhunu şad etdikdən sonra, tutacağımız bir yolda yavaş-yavaş da olsa yürüyürüz və bu yürüşümüzlə sevgili Turana, mövud [vəd edilmiş] cənnətə yaxlaşdıgımızı hiss etdiyimiz üçün köksümüz daha da qabarıq. Gələcək məsud günləri bir an əvvəl yaxlaşdırmaq üçün lazım olan imani qüvvəni cənabi-Allahdan niyaz eyləyirik.

- Ey, böyük Tanrı! Türklər sənin himayənə sığındılar. Lütfünü görüb, mərhəmətini təcrübə etdilər. Göndərdiyin dinin uğrunda tökülən şəhidlərimizin qanı hörmətinə olsun, bizləri məyus etmə!

Əvət, bu gün Azəri türkləri müs-təqil bir dövlət təşkil etdilər. Bu dövlətin yeganə hamisi Osmanlı türkləri

olduğunu söyləməyə hacət yox.

Bu iki türk hökumətinin biri-birini daha yaxından tanıması, söz yox ki, bunların əlaqəsini bir qat daha gözəlləşdirər və hər iki məmləkətin yüksəlməsinə yardımı toxunar. Bizim tanımaq dediyimiz, siyasi tanışlıq və diplomatlıq deyildir. Bu vardır. İstanbulda bizim bir heyətin bulunduğu kimi, onların da bizdə siyasi nümayəndələri yox deyildir.

Günlər keçdikcə bir mühərririn ətrafında toplanan siyasi gedişləri görüb sevinirik. İşin siyasət cəhətini o yolun mütəxəssislərinə buraxıb, biz məqsədimizə keçəlim.

Bir qaç ildir aramızdakı yolu, qardaşlıq yolunu bağlayan səddi ordu-muzun sövləti [hücumu] devirdi. Əvvəlkinə nisbətən biri-birimizlə daha çabuc dərdləşə biləcək bir dövrəyə girdik. O zaman biz zənn etdik ki, ordunun arxasınca Osmanlının İstanbulu, İstanbulun gəncliyi qafilələr və dəstələr ilə Türkiyəni bizə, bizi də Türkiyəyə bir an əvvəl tanımaq üçün şitab edəcək [tələsəcək]. Osmanlı qəzetə mühərrirləri yurdumuzu hörümçək ağı [toru] kimi sarıb, Azəri türkünün, Qafqaz müsəlmanının səmimi salamlarını Osmanlı əfkari-ümumiyyəsinə [ictimai fikrinə] bildirəcək, ara-sıra ictimai, elmi ehtiyaclarımızdan bəhs etməklə, onların təmini yolunda bizə mənəvi bir yardımda bulunacaqdır.

Fəqət, acı bir təəssüflə mülahizəmizin doğru çıxmadığını gördük. Bu gün nə Osmanlı türkü Qafqazı, nə də

Qafqaz türkü Osmanlıni həqiqi mənası ilə tanımayıb və bu tanınamazlığı isbat edəcək minlərcə nöqsanları şahid olaraq göstərmək kimi əlimizdə dəlillər vardır. Bir az daha cəsarət edib, biz Osmanlıları tanıdığımız kimi, onların bizləri tanımadıqlarını və bu son günlərə qədər də bu uğurda bir təşəbbüsdə bulunmadıqlarını ərz edə bilə-rəm. Bizdə heç olmazsa az-çox qəzetə ilə uğraşan birisi, müəllimlər və mütə-əllimlər [tələbələr] Osmanlı türkünün Nədimini, Nəf'isini və vətənpərvər Kamalını bilməkdə, onların birer-ikişər misrasını dilinə təsbeh etməkdədir. Gənclər oradakı “Milli ədəbiyyat” cərəyanına – “Qızıl Alma”ya dörd gözlə baxmaqda, milliyyətə doğru atılan hər bir doğru addımı ürəkdən alqışlamaqdadır. Hələ tarın tellərinə sorunuz. İlk əvvəl sizə “Altun dastan”dan bəhs edəcəkdir. Emin bəyi bilməyən bir məktəbli çocuq belə yoxdur. Ara-sıra ələ düşən “Yeni məcmuə”nin nüsxələri, bulunmaz bir kimya [çox qiymətli bir nemət], bir çox dostları biri-birindən küsdürdüyünü də ərz edərsək, buraların Osmanlı türkünə tanımaq üçün bəslədiyi iştiaqın dərəcəsini ölçə bilərsiniz zənn edirəm. Osmanlı türkünə tanımaq bizə bir ehtiyacdır. Bu ehtiyacın da təmini şübhəsiz Osmanlı gənclərinin və mətbuat müntə-siblərinin [mətbuatla əlaqəli şəxslərin] əlində...

Yazıq [təəssüf] ki, onlar kəndilərini bizə tanımaq üçün pək ağır davranırlar və bizi tanımaq üçün pək gec hərəkət edirlər.

Biz, yuxarıda[kı] sözlərimizlə orada bizim üçün çarpan ürəklərin bulunmadığına hökm etməyiriz. Yalnız əlimizə düşən qəzetə və məcmuələrdən orada pək əski bir sualın hələ də təkrar olunduğunu anladıq:

- Millətə doğru gedəlim!

- Salonu nasıl buraxalım?

İstanbul bu sualın üzərində müna-qışəyə tutuşmuş ikən, pək yaxından bəri meydana çıxan “Yeni gün” qəzetəsi çıxdığı gündən tanışmaq ehtiyacını açıq duydu və kəndisinin mühərrirləri arasından ən istedadlı birisini seçib bizə göndərdi. O zat da yuxarıda adlarını yazdığımız Ruşən Əşrəf bəydir. Ruşən Əşrəf bir mühərrir olduğu kimi, gənc türk ədəbiyyatının da əhatəli bir ədibidir. Mənsub bulunduğu qəzetəyə həvadis [xəbərler] verməklə bərabər, Azəri ədəbiyyatını da tətəbbö [tədqiq] etmək üçün bütün Azərbaycanı və Şimali Qafqazı dolaşacaqdır. Bizim onlarla müləqatımız [söhbətimiz] bu uğurda müvəffəq olacaqlarına qənaət verdi. Ruşən Əşrəf, öyrəndiyi milləti ürəkdən sevir. Onun səlis qələminin ifadəsi bulunan iki kitabını oxuya bildik. Böylə gözəl bir qələmə, saf bir ürəyə malik olan məsləkdaşımızın bu xeyirli məqsəd üçün müvəffəq olmasını təmənnə etməklə bərabər, müşarünileyhin [adı çəkilən şəxsin] birinci türk mühərriri olaraq müstəqil Azərbaycana təşrifindən dolayı ürəkdən “xoş gəldin” söyləyiriz.

Cavad

ƏRZAQ

Necə ki məlumdur, Bakı alınmadan müqəddəm [əvvəl] burada çörəyin girvənkəsi on səkkiz, iyirmi manata satılmaqdaydı. Bakı qəhrəman türk qoşunları tərəfindən işğal edildi. Bakıya sərbəst olaraq azuqə gətirib satmaq üçün hər kəsə icazə verildi. Odur ki, Azərbaycanın hər tərəfindən buğda, arpa və qeyri şeylər gətirildi. Çörəyin girvənkəsi dörd manatdan artıq olmaması barəsində hökumət tərəfindən bir əmr sadir oldu [meydana qoyuldu]. Şimdi həman vaxtdan bəri qara çörəyin girvənkəsi dörd manata satılmaqda davam edir.

Azərbaycanın qeyri vilayətlərində çörəyin girvənkəsi bir manatdan iki manatadək olduğu halda, güman etmək olardı ki, Bakıda da get-gedə ucuzlaşar. Çünki taxıl gətirilən yerlərdən Bakıyadək necə hesab edilsə, kirayə [yük daşıma pulu] on manatdan artıq deyil. Bu isə girvənkədə ancaq iyirmi beş qəpik təfavüt [fərq] eylər. Amma Bakıda həman bir ay bundan qabaqkı qiymət, yəni girvənkəyə dörd manat qiyməti davam edib durmaqdadır. Çörəyin keyfiyyəti də təgyir tapmamışdır [dəyişməmişdir]. Həman qara arpa qarışıqlı, torpaqlı, zibilli çörəkdən başqa bazarda yaxşı çörək görünməyir.

Məlum olur ki, bu hala nəzər yetirib islahına çalışan bir Ərzaq İdarəməz yoxdur. Ərzaq İdarəsi işin içindən birdəfəlik “sərbəstiyi-ticarət” elan etməklə çıxaraq, bütün ərzaq işlərini

yalnız rəqabətə və “insafılı” tacirlərin öhdəsinə buraxmışdır. Doğrudur, ticarətdə qiymətlərin nizama düşməsi, ucuzlaşması və malların xalisləşməsi rəqabət sayəsində hasil olduğu bir həqiqətdir. Fəqət, rəqabətə o vaxt ümid bəsləmək olardı ki, ticarət meydanına çıxarmağa kifayət edəcək miqdarda məta [ticarət malı] olaydı. Mallar aylarla körpülərdə, vağzallarda müştərisiz qalaydı. Yəni, lazımı miqdardan artıq olduğundan, qiyməti ucuzlaşaydı. Ama biz görürüz ki, bu müharibə illərində azuqə kifayətindən ziyadə deyil, hətta ehtiyac miqdarında belə tapılmır. Azərbaycanın bu ilki ziraət statistikasını bunu göstərir ki, Azərbaycanın bu il özünə lazım olan miqdarda taxılı olmayıb, xaricdən on milyon pud taxıl gətirmək məcburiyyətindədir. İştə bundan dolayıdır ki, azadə ticarət və rəqabətdən bir şey hasil olmayıb, qiymətlər gündən-günə artır. Gətirilən taxıllar xüsusi şəxslər tərəfindən alınaraq anbarlara vurulub, özləri üçün yaxud ticarət məqsədi ilə saxlanır və bazara çıxarılmır. Digər tərəfdən o tacirlər ki, ətraf mahallardan taxıl alıb gətirirlər, burada böyük qiymətə satmaqla öz ciblərini doldurur və çörəyin ucuzlaşmasına imkan vermirlər. Belə ki, Qarabağda, ya Şəki mahalında buğdanın pudu qırx-əlli manat və kirayəsi ən artığı on manat olduğu halda, burada gətirib pudunu yüz qırx manata satırlar. Deməli pudda yetmiş-səksən manat, yəni hər vagona yetmiş-səksən min manat pul qazanırlar. Bu isə

nə kəndlinin cibinə gedir, nə sair əhəlinin nəfinə. Yalnız bəzi tacirlərin cibi dolur. Diqqət edilsin: əkinçi on iki ay şiddətli soyuqda, yandırıcı gün qabağında yüz məşəqqətlə taxıl biçib pudunu qırx-əlli manata satır. Heç zəhmət çəkməyən bir tacir isə bir həftə içində Bakıya neçə vaqon taxıl gətirərək hər vaqonda yetmiş-səksən min manat pul qazanır. Əgər Ərzaq İdarəmiz tacirlərin yaptığı bu muamiləni, yəni gedib ərzağı məhəllindən [yerindən] alıb Bakıya yeritməyi kəndi öhdəsinə götürsəydi, əvvəla tacirlərin qazandıqları paranın bir hissəsi millət xəzinəsinə getmiş olardı. Saniyə [ikincisi] camaat girvənkəsi dörd manata yediyi çörəyi iki manata, bəlkə daha ucuz bir qiymətə yeyərdi. Ərzaq İdarəsinin nəzər-diqqətini bu xüsusə cəlb və bu uğurda lazımı təşəbbüsatda bulunmasını arzu edəriz.

Oruc

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Srağa gün Rəisi-vükəla [Baş nazir] Fətəli xan Xoyski Almaniya nümayəndəsi fon der Qoltsu ziyarət etmişdir.

- “Zaman” qəzetəsinin verdiyi məlumata görə, Azərbaycan maliyyəsinə intizama salmaq üçün Osmanlı Bankası idarəsi üzvü Həmid bəy İstanbuldan Bakıya gələcəkdir.

- Maliyyə nazirinin məruzəsinə görə Zaqatal nahiyəsi Balakən kəndində ikinci dərəcə, Alazan nəhrində Maqalins mə'bəri [keçidi] yanında üçüncü dərəcə gömrükxana təsis edilməsi qərara alınmışdır. Bundan əlavə, Alazan çayında Qazaqxöl mə'bəri yanında, Mazım çayında Balakəndən on beş verst və Lacadaqdan beş verst məsafədə və Salahlı ilə Poylu stasyonlarında iki gömrükxana qaraqolxanası təsis ediləcəkdir.

- Azərbaycanda təbabət işlərinin təzədən təşkil edilməsi layihəsi hökumət tərəfindən təsdiq edilmişdir.

- Oktyabrın iyirmi birində vaqə olan hökumət iclasında Bakı Kazyonni palatasının Azərbaycan palatasına əvəz edilməsi və həmən palata fəaliyyətinin bütün Azərbaycana şamil olunması qərara alınmışdır.

- Yenə oktyabrın iyirmi birində vaqə olan hökumət iclasında Daylidinin Litva Hökuməti işlərinin vəkili olmasına icazə verilmişdir.

Məclisi-Müəssisan seçkiləri

Oktyabrın iyirmi birində vaqə olan hökumət iclasında Məclisi-Müəssisan seçkiləri qanunu hazırlamaq üçün zeyldəki [aşağıdakı] şəxslərdən ibarət bir komissiya intixab edilmişdir [seçilmişdir]:

Sədr: Səhiyyə və Nəfiə naziri Musa Rəfiyev. Üzvlər: Doktor Həsən bəy Ağayev, Qasım Qasimov, A. Leontyevič, M. Məhərrəmov, Ş. b. Rüstəmbəyov, Q. Ter-Stepanov, Qasım Cəfərov,

Y. N. Smirnov, M. Y. Şor, R. b. Axundzadə və Manandyan.

Tezliklə seçki qanunları layihəsi hazırlayıb hökumətə təqdim edilməsi məzkur [adı çəkilən] komissiyaya həvalə edilmişdir.

- Maliyyə Nəzarətinin məmurun [məmurlar] heyəti hökumət tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Gömrük vergisinin ləğvi

Hökumət binagüzarlığı [sərəncamı] ilə şərəbdən başqa Azərbaycana gətiriləcək şeylər gömrük vergisindən azad edilmişlərdir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Hökumətin axırncı qətnaməsinə binaən [görə] əhalinin ərzaq cəhətdən təminini hökumət kəndi öhdəsinə götürəcəkdir. Azərbaycan Hökuməti öz-gə yerdən taxılı mal əvəzinə alacaqdır. Bu təriqlə [yolla] Şəhər İdarəsi ancaq ərzağı əhali arasında paylamaqla kifayət edəcəkdir.

Ərzaq heyətində

Ərzaq heyətinin on üç təşirini-əvvəl [oktyabr] iclasında buğdanın məzənnəsini dəyişməyib, lakin çörəyə yeni qiymət təyin edilməsi təhti-qərara alınmışdı [qərarlaşdırılmışdı]. Lakin unçular tərəfindən verilən bəzi məlumat, heyətin nəzərini büsbütün dəyişmişdir.

Unçuların hesabına görə, onun

pudu yüz altmış bir manat əlli qəpik olmalıdır. Bunlar; məsələn beş manat buğdanın üyütməyi üçün və on faiz, yəni on dörd manat altmış qəpik də “naməlum xərc” istəyirlər.

Çörəkçilərin hesabına görə, çörəyin girvənkəsi kiçik dükanlarda üç manat əlli qəpik və böyük dükanlarda isə üç manat qırx qəpiyə başa gəlir. Ərzaq heyəti hər iki tərəfin hesablarını namüvafiq görüb qət etmişdir ki, çörək məzənnəsini ləğv etməklə bəlkə çörəyin əsl qiymətini anlaşırsın.

150 milyonluq bələdiyyə istiqrazı

Bakı Bələdiyyə rəisi və Ərzaq şöbəsi naziri imzaları ilə Azərbaycan Hökuməti Şurasına zeyldəki [aşağıdakı] məaldə [məzmununda] bir məktub göndərilmişdir:

“Necə ki, Bələdiyyə Şurasının qətnaməsindən anlaşılır, Bakı bələdiyyəsi hökumətdən rica edir ki, şəhər üçün ərzaq ehtiyatı hazırlamaq işini hökumət öz öhdəsinə alsın və hərgah bu xahiş qəbul edilərsə, o zaman bələdiyyə idarəsi yalnız ərzağın təqsimi [bölünməsi] işlərini öz boynuna alacaqdır.

Hökumət ərzaq ehtiyatı almaq işini öz öhdəsinə almaq istəməzsə, o zaman lazım gəlir ki, hökumət bələdiyyə idarəsinə maddi müavinətdə bulunsun və bunun üçün də lazımdır ki:

a) Ərzaq ehtiyatını almaq üçün hökumət bələdiyyə idarəsinə 150 milyon manat borc versin və əgər qənd, çay və ya ki qənd əvəzinə işlənən kişmiş

ehtiyatlarını hökumət özü almaq istərsə, o zaman 130 milyon manat pul vermək kifayətdir.

b) Hərgah hökumət 150 milyon rubləni verə bilməzsə, o zaman lazımdır ki, hökumət bu məbləğ müqabilində bələdiyyə idarəsinə neft versin ki, idarə o nefti satıb nəğd paraya döndərsin.

Bələdiyyə idarəsi bunu da hökumətin nəzərinə ərz edir ki, şəhərdə ərzaq mövcudu get-gedə əskilməkdə olduğundan, gərək bu məsələ bilatəxir [təxirə salınmadan] həll edilsin.”

Bakıdan 1083 yəhudi qaçqınının Qubaya göndərilməsi üçün Bakı valisi dəmiryolu müdirindən lazımi miqdarda vəqon istəmişdir.

Bir para dəvaları [dərmanları] qayımaqdan ötrü Aptekçilər İttifaqına qənd buraxılmamışdır. Bu yaxınlarda Bakı üçün göndərilməsi gözləndiyindən, İttifaq, həkimlərə müraciətlə bundan sonra naxoşlara, ələlxüsus uşaqlara şirin dəvalar yazmamalarını xahiş etmək məcburiyyətindədir.

Azərbaycan Müfəttişi-ümumisi Mərkəzi Ev Komitəsinə camaat arasında paylanılmaq üçün külli miqdarda “xüsusi şəhadətnamə” vəərəqləri göndərmişdir.

Bu vəərəqlərdə hər kəs adını, atasının adını, familiyasını, doğulduğu məkanını, küçənin adını, ev nömrəsini, yaşını, məzhəbini, təbəiyyətini,

ailə vəziyyətini və məşğuliyyətini yazıb göstərməlidir. Bu vəərəqlərin üzərində sahiblərinin fotoqrafı [fotoşəkli] olub, sabiq pasport əvəzinə işləniləcəkdir.

İrandan gəlmiş paraxod

Sırağa gün axşam İrandan “Arxangelsk” nam paraxod gəlmişdir. Həmin paraxodla 600-ədək müsəlman, rus və ermənidən ibarət sərnəşin gəlmişdir ki, bunlar Bakı faciəsindən sonra İranda yaşayırmışlar.

Üzeyir bəyin vürudu

Mart hadisətindən [hadisələrindən] sonra İrana getmiş olan məşhur musiqişünas və müsənnif [bəstəkar] Üzeyir bəy Hacıbəyov, dün “Arxangelsk” paraxodu ilə Bakıya gəlmişdir.

Bələdiyyə Şurasının iclası

Pəncşənbə [cümə axşamı] günü oktyabrın 24-ündə Bələdiyyə Şurasının iclası olacaqdır. Məhəlli-müzakirəyə qoyulacaq məsail [məsələlər] şu qərar üzrədir:

- 1) Bələdiyyə Şurasına məruzə;
- 2) Bələdiyyə İdarəsi indində [yanında] Təftişat Komitəsi təşkili;
- 3) 19-uncu xəstəxana imarətinin təmiri;
- 4) Tiraj Komissiyasının intixabı [seçilməsi];
- 5) Yer işləri;
- 6) Nəqdiyyə Komissiyasının Bələdiyyə İdarəsi üzvlərinin maaşının artması xüsusunda layihəsi.

Çörək nırxının ləğvi

Srağa gün Şəhər İdarəsinin iclasında Ərzaq şöbəsinin sədri Smirnov bir məruzə oxuyaraq, çörək nırxının ləğv edilməsini təklif etmişdir.

Onun dediyinə görə, bazarda çörək çoxaldığından, məzənnədən də aşağı satılır.

Şəhər İdarəsi çörək məzənnəsinin ləğv edilməsini təhti-qərara almışdır.

Mərkəzi Ev Komitəsində

Bu yaxında qənd və çay paylanacağından, Mərkəzi Ev Komitəsi məhəllə komitələrinə yazıb, aşağıda yazılan tədbirləri ittixaz etmələrini [həyata keçirmələrini] istəmişdir.

1 - Məhəllədəki əhalinin müəyyən [dəqiq] miqdarını Mərkəzi Ev Komitəsinə təqdim etsinlər.

2 - Məhəllədəki əhalinin siyahısını tələb edib məhəllə komitəsində saxlasınlar.

3 - Verilən siyahılar məhəllərində [yerində] təshih edilsin [yoxlansın].

4 - Ev komitələri hər nəfərə 30 qəpik məhəllə komitələrinə verməlidir. Ev komitələri bu pulu öz məxaricinə sərf edərsə, şəhadətnamələr pişnihad [təqdim] edəcəkdir.

Tapmışam

Bir balaca bağlama tapmışam. İçində qızıl zənanə [qadınlara məxsus] əşya vardır. Sahibi nişanını desə, ala bilər. Müraciət üçün ünvan: Kamenisti,132. Əhməd Məhəmmədəli oğlu.

Elan

Təcrübəli aşpaz yer axtarır.

Ünvan: Spasski və Tserkovni küçələrin tinində Cəfər Musaxanovun zərgər dükanı.

218-4/1

4 yaşında bir uşaq itmişdir

Xüsusi nişanları: boz arxalıqlı, açıq rəng tükli. Çocuğun nərədə olmasını bilən əşxasdan [şəxslərdən] rica olunur ki, işbu ünvana müraciət buyursunlar: Çadrovı caddədə, ev nömrə 6, Xançı Qulam oğlu.

Arvad dış həkimi Moiseyeva-Levin

Olqinski caddədə ev nömrə 5, 3-üncü mərtəbə, sağda. Telefon nömrə 06-23.

Dışlərə müalicə edir, çıxarır. Kauçuk və qızıl üzərində sabiq Berlin şəhər müalicəxanasının müdiri nəzarəti altında süni dışlər qayırılır.

Qəbul edir: səhər saat 9-dan 1-ə kimi; axşam saat 5-dən 8-ə kimi.

216 25-1

Arvad dış həkimi Z. A. Şexter xanım

Dışlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırma dışlər. Dışin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi.

Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Müsəlman dış təbibəsi Ayna xanım

Malakan bağının qarşısında Zeylidsonun kabinəsində hər gün xəstə qəbul və hər növ dış emal və tədavi [müalicə] edir. Zabitan və əfradın [zabitlərin və əsgərlərin]

dişləri əhvən şəraitlə [münasib şərtlərlə] tədavi və emal edilir.

213

Diş müalicəxanası

S.M. İtkinin süni diş laboratoriyası

Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qondarılması. Dişlərini qayıtdırmaq və diş qoydurmaq xahişində olanlar səhər saat 9-dan birə və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunurlar.

Ünvan: Bolşoy Morskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-25.

208

Müdirlər:

Ceyhun bəy Hacıbəyli

Şəfi bəy Rüstəmbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Elan

səh. 334. “21 təşrin fi sənə 34”: Burada tarix rumi təqvimlə verilmişdir. Miladi təqvimlə 21 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Elan

səh. 335. “23-10-34”: Qəzetdə bu tarix səhvən “23-10-24” kimi getmişdir. Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir (1334-cü il). Miladi tarixlə 23 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Elan

səh. 335. “23-10-34”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir (1334-cü il). Miladi tarixlə 23 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Ordu Qəragahından

səh.336. “21.10.34”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir (1334-cü il). Miladi tarixlə 21 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Teleqraf Xəbərləri:

Gürcüstan Teleqraf Acentəliyinin...

səh. 337. “...qərb cəbhəsində Müttəfiqlərin hücumu davam etməkdədir.”: Antanta bloku nəzərdə tutulur.

“Sakson əsgərləri”: O dövrdə Almaniya İmperiyasının tərkibində yer alan Saksoniya Krallığı nəzərdə tutulmuşdur.

“Kresi”: Fransada “Kresi” adıyla bir çox kommuna vardır. Burada, şimal kommunalarından Kresi-sür-Ser nəzərdə tutulmuşdur.

“Holşteyn”: Qəzetdə “Qoldşteyn” kimi getmişdir.

“nişançı əsgərləri”: “Atıcı tabur” nəzərdə tutulur.

səh. 338. “Düşmənin şiddətli əks-hü-

cumlarına baxmayaraq, fransız əsgərləri öz mövqelərini əldən verməmişlərdir.” Qəzetdə “mövqelərini” əvəzinə “müvəffəqiyyətlərini” getmişdir.

Teleqraf xəbərləri:

Trablusqərb və Benqazidə türklər

səh. 338. “N. R. K.”: “Nive Rotterdamşe kurant” qəzeti nəzərdə tutulur.

Teleqraf xəbərləri:

Hindlilərin teleqrafı

səh. 338. “Xidivi-Misir”: Osmanlı Dövlətinin idarəsindəki Misir valilərinə “xidiv” deyilirdi. Xidivlik ünvanı atadan oğula keçirdi.

“Abbas Hilmi paşa”: Burada söhbət, 1892-ci ildə Misir xidivi təyin edilən II Abbas Hilmi paşadan gedir.

“İttifaqı-Mürəbbe”: (Dördlər İttifaqı) Birinci Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan Almaniya, Avstriya-Macaristan, Osmanlı İmperiyası və Bolqarıstandan ibarət Mərkəzi Dövlətlər nəzərdə tutulmuşdur.

“Ordunun dastanı” şeiri

(səh. 339-340) üçün lüğət

müəzzəz: əziz, müqəddəs

kəmik: sümük

koru: meşəlik

ərquvani: ərquvan çiçəyinin rəngi; bə-növşəyi ilə qırmızı arasında bir rəng

sırtlan: sırtlan, kaftar

paçavra: əsgə parçası

ıslıq: fit

dağıtmaq: saçmaq

xətti-istiva: ekvator xətti

kəlisə: kilsə

paqod: Uzaq Şərq ölkələrinə xas, budizm, hinduizm və daosizm məbədləri, paqoda

Ordunun dastanı

səh. 339. “Ağdəniz” (yaxud Akdəniz): Türkiyədə Aralıq dənizinə verilən ad.

səh. 340. “Taymis”: İngiltərədə, London şəhərinin mərkəzindən keçən Tamis (yaxud Temza) çayı nəzərdə tutulur.

“Böyük Turan dühasını parladaçaq yeni dünya”: Qəzetdə “dühasını” yerinə “duasını” yazılmışdır. Şeirin 1915-ci ildə İstanbulda kitabça şəklində çap edilən variantında bu misra bizim düzəltdiyimiz kimidir. (Bax. Məhməd Əmin, Ordunun dastanı”, Mətbəeyi-Əhməd İhsan və şürekası, [İstanbul], 1331 [1915], səh. 37).

“Şu Osmanın sancağı ki...”: Osmanlı imperiyasının banisi I Osman nəzərdə tutulur.

“Fəqət yarın onun hüma qanadının kölgələri”: Qəzetdə “hüma” yerinə “həman” yazılmışdır. Şeirin 1915-ci ildə İstanbulda kitabça şəklində çap edilən variantında bu misra bizim düzəltdiyimiz kimidir. (Bax. Məhməd Əmin, Ordunun dastanı”, Mətbəeyi-Əhməd İhsan və şürekası, [İstanbul], 1331 [1915], səh. 37).

“Bu talesiz ellərdə də hür millətlər yaşayacaq”: Qəzetdə “hür millətlər” yerinə “hörmətlər” yazılmışdır. Şeirin 1915-ci ildə İstanbulda kitabça şəklində çap edilən variantında bu misra bizim düzəltdiyimiz kimidir. (Bax. Məhməd Əmin, Ordunun dastanı”, Mətbəeyi-Əhməd İhsan və şürekası, [İstanbul], 1331 [1915], səh. 38).

Ruşən Əşrəf bəy

səh. 341. “...mərd xanların mərd ruhu”: Burada Gəncə xanı Cavad xan nəzərdə tutulmuşdur.

səh. 342. “Nədim”: XVIII əsr türk şairlərindən Əhməd Nədim.

“Nəfi”: XVII əsr türk şairlərindən Ömər

Nəfi.

“Kamal”: XIX əsr türk şairlərindən Nəmiq Kamal.

“Milli ədəbiyyat” cərəyanı: Türkiyədə xüsusilə 1910-1923-cü illərdə özünü göstərən və ədəbiyyatda milliyyətçiliyi ön plana çıxaran cərəyan.

“Qızıl Alma” [Kızılelma]: Türk şairi Ziya Gökalpın 1914-cü ildə çap edilən kitabının adıdır.

“Altun dastan”: Türk şairi Ziya Gökalpın Turan fikrini ələ aldığı məşhur şeiri.

“Emin bəy”: Türk şairi Məhməd Əmin Yurdaqul.

“Cavad”: Bu imza Əhməd Cavada məxsusdur.

sələri” deyərkən, Azərbaycanlılara qarşı Mart soyqırımını nəzərdə tutulur.

Ərzaq

səh. 344. “Oruc”: Bu imza Oruc Orucova məxsusdur.

Nəzarətlərdə

səh. 344. “...Alazan nəhrində Maqalins mə'bəri...”: Qəzetin rus dilində olan versiyasında bu xəbərdə “Магалинский паром через реку Алазан” deyilir (bax. “Азербайджан”, N-16, 23 oktyabr 1918). Azərbaycan versiyasındakı “Maqalins mə'bəri” ifadəsinin ruscadan mexaniki surətdə tərcümə edildiyi anlaşılır. Çox güman ki, hal-hazırda Zaqatala rayonu ərazisində, Gürcüstan sərhədi yaxınlığında yerləşən Muğanlı kəndi nəzərdə tutulmuşdur.

“Mazım çayında”: Qəzetdə səhvən “Mazıl çayında” kimi getmişdir.

“Lacadaq”: Gürcüstanın Laqodexi rayonu nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri:

İrandan gəlmiş paraxod

səh. 346. “...bunlar Bakı faciəsindən sonra İranda yaşayırmışlar.”: “Bakı hadi-